

властивостями і якостями предметів, третій – етап становлення сюжетних зображень в процесі формування образів-уявлень, оволодіння дитиною простором двохмірного аркушу паперу, композиційними навичками, четвертий – етап створення творчих зображень, базується на усвідомленні і відображенні дитиною предметних і соціальних уявлень про навколишній світ у продуктах образотворчої діяльності.

Література

1. Выготский Л. С. К психологии и педагогике детской дефективности / Л. С. Выготский // Дефектология. – 1974. – № 3. – С. 71-76.

2. Гаврилушкина О. П. Воспитание и обучение умственно отсталых дошкольников. [Кн. для воспитателя] / О. П. Гаврилушкина, Н. Д. Соколова. – М. : Просвещение, 1985. – 72 с.

3. Екжанова Е. А. Коррекционно-развивающее обучение и воспитание. Программа дошкольных образовательных учреждений компенсирующего вида для детей с нарушением интеллекта / Е. А. Екжанова, Е. А. Стребелева. – М.: Педагогика, 2011. – 4-е изд. – 269 с.

4. Мухина В. С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта / В. С. Мухина. – М.: Педагогика, 1981. – 239 с.

УДК 373.14

ВОВЧОК В.М., ТОВКАНЕЦЬ Г.В.,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виховання у дітей відповідальності є актуальною проблемою сучасності. Законом «Про освіту», державною національною програмою «Освіта» (Україна ХХІ століття), Національною доктриною розвитку освіти України визначено, що особливої ваги в умовах сьогодення набуває формування у дитини стійких суспільно значущих способів поведінки, здатності до самостійного критичного мислення, соціальної і моральної вихованості.

Одним із показників засвоєння цих цінностей є відповідальність як інтегральна моральна якість особистості.

Науковий діяч І.Бех розглядав питання відповідального ставлення як єдиної активної причетності до соціального і природного світу, і це визнання є не тільки результатом оцінки дитиною своєї особистості іншими людьми, а її власним переконанням, підсумком самоусвідомлення. І.Бех пропонує модель виховання, яка ґрунтується на основних принципах особистісно орієнтованого підходу. В її основі – певні інваріанти, дотримання яких допомагає спрямувати педагогічні дії на зняття в дитини внутрішніх бар'єрів і забезпечує розгортання процесу її змістовної, морально перетворювальної діяльності [1].

На думку С.Рубінштейна, відповідальність є втіленням істинного, найглибшого і принципового ставлення до життя. Це – не тільки усвідомлення всіх наслідків уже зробленого, а й відповідальність за все страчене. Вона виникає у зв'язку з тим, що кожна зроблена дія незворотна. Тому відповідальність – це

здатність людини детермінувати події, вчинки в момент їх здійснення, в ході їх виконання – аж до радикальної зміни всього життя [3].

До вивчення сутності відповідальності як соціальної якості особистості звертався і А.Макаренко. Він підкреслював, що для дієвого формування відповідальності необхідно впроваджувати у життя шкільного колективу систему чіткого фіксування обов'язків колегіальності, залучати кожного до керівництва, встановлювати дійсну, таку, що відчувається всіма, єдність інтересів колективу й особистості. Тобто, визначальною умовою формування відповідальності виступає включення вихованця в систему відповідальних залежностей [2].

У виховному процесі ефективним є застосування таких груп методів виховання [1; 2]:

- методи організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.
- методи стимулювання діяльності та поведінки.
- методи самовиховання.

Аналізуючи роботи науковців, можна сказати, що всі методи виховання між собою пов'язані і доповнюють один одного.

Метод організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки передбачає формування досвіду суспільної поведінки. До цього методу поставлено ряд вимог, але прикладом можна поставити створення виховуючих ситуацій. Окремі учні не вірять у власні сили. Нерідко вони самі заявляють, що у них нічого не вийде, що ні на що не здатні. Важливо мобілізувати їх здібності, зміцнити віру у власні сили. Для цього створюють педагогічну ситуацію, в якій такий учень зміг би в чомусь виявити себе, переконатися, що є у нього здібності. Дуже важливо, щоб його перші успіхи помітили товариші. Відчувши їх повагу, учень сповнюється почуттям гідності, інакше оцінює себе, у нього міцніє віра у власні сили, з'являється бажання поводитися інакше, стати іншим.

Також ефективним є метод громадської думки, що також впливає на формування відповідальності. Обговорюючи вчинок учня, колектив класу прагне, щоб цей учень усвідомив свою провину. Усвідомлення – це і є відповідальність, бо не кожен може «визнати» свою провину.

Методи стимулювання діяльності та поведінки, в основі яких є формування свідомих спонукань їх діяльності. В педагогіці широкого застосовують такі методи стимулювання, як заохочення та покарання. Заохочення повинно бути наслідком вчинків вихованця, а не наслідком прагнення його отримання. Важливо, щоб заохочення не протиставляло одного вихованця іншим та враховувати його індивідуальні якості. Покарання повинно бути справедливим, ретельно продуманим і таким, що не принижує гідність вихованця. Методи стимулювання допомагають людині сформувати уміння правильно оцінювати свою поведінку, що сприяє усвідомленню власних потреб – розумінню, осмисленню своєї життєдіяльності, вибору мотивів та відповідних ним цілей.

Методи самовиховання розвивають у дітей уміння адаптуватися, орієнтуватися в непередбачених життєвих ситуаціях, вступати в боротьбу із

здавалось би непереборними обставинами чи свідомо обходити небезпеки, вирішувати конфліктні ситуації за допомогою компромісів, не розгублюватись в екстремальних життєвих ситуаціях тощо.

Отже, розвиток відповідальності пов'язаний з розвитком інтелектуальних можливостей особистості та її свідомості. Застосування методів виховання сприяють розвитку особистості, і в сукупності забезпечують механізм виховного впливу.

Література

1. Бех І. Д. Відповідальність особистості як мета виховання / І. Д. Бех // Початкова школа. – 1994. – № 9.
2. Макаренко А. С. Твори в 7 томах / А. С. Макаренко. – К. : Радянська школа, 1954. – Т. 5. – С. 192.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : В 2-х т. / С. Л. Рубинштейн – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 488 с.

УДК 37.04:373.2.09(043.2)

ГАВРИЛО М. В., ПИНЗЕНИК О. М.,
Мукачівський державний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Проблема індивідуального підходу в процесі розвитку дитини займає одне з провідних місць в теорії та практиці дошкільної освіти. Загальновідомим є той факт, що «індивідуальний підхід» як принцип навчання й виховання дітей завжди був присутній у дошкільній педагогіці, проте його сутність завжди залишається відкритим питанням для подальших наукових досліджень.

Принцип індивідуального підходу підкреслює необхідність систематичного вивчення не тільки соціально-типового, але й індивідуально-неповторного в особистості кожної дитини, він є активним, формувальним, розвивальним принципом, який передбачає творчий розвиток індивідуальності дитини [1].

Під поняттям «індивідуальний підхід» розуміємо не пристосування цілей й основного змісту виховання до окремої дитини, а пристосування форм і методів педагогічного впливу до індивідуальних особливостей для того, щоб забезпечити повноцінний розвиток особистості. Індивідуальний підхід створює найбільш сприятливі можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, схильностей і обдарованостей дитини.

Уже в перших дослідженнях суспільного дошкільного виховання в нашій країні (О. Дорошенкова, Н. Лубенець, С. Русова, Г. Усова та ін.) ми знаходимо важливі для сучасної теорії й практики дошкільної освіти положення про необхідність проведення індивідуального виховання в дошкільних навчальних закладах. Г. Усова підкреслювала, що навчання – індивідуальна діяльність дітей. Кожна дитина виконує певну розумову чи фізичну роботу індивідуально, витрачає індивідуальні зусилля. Ось чому забезпечити розвиток кожної дитини

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>